

**Лисевич С.Г.**  
*кандидат економічних наук*  
*м. Кривий Ріг, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-475-0-15>

## **ФАКТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Військова ситуація в країні не виключає, а навпаки, передбачає дискусії щодо майбутнього економічного розвитку України [1, с. 20]. З огляду на досвід передових в економічному плані країн, слід зазначити, що розвиток економіки України нерозривно пов'язаний із впровадженням інновацій [2].

На інноваційний розвиток економіки впливають різні фактори. Це і наявність фінансових ресурсів у державі і підприємств, рівень розвитку людського капіталу, ринок інновацій, якість інноваційної системи, рівень розвитку малого та середнього бізнесу, попит на інновації та ін.

Однак, враховуючи ситуацію, що склалася в країні, можна виділити найважливіші фактори, які впливають на інноваційний розвиток економіки України. До яких слід віднести:

- розвиток освіти та науки;
- попит та пропозиція інновацій;
- рівень конкуренції в різних сферах діяльності;
- розвиток малого та середнього підприємництва;
- наявність фінансових ресурсів.

Розглянемо детальніше ці фактори.

Так як в основі інноваційного розвитку економіки знаходиться інтелектуальна праця, найважливішим фактором у цьому процесі є освіта та розвиток науки. Тільки кадри, які мають достатній рівень освіти, можуть розробляти інновації та впроваджувати їх у різні сфери діяльності.

Інновації слід розглядати як вершину в ланцюзі освіта – наука. Тому важливими для інноваційного розвитку є як освіта, так і наука. Слід особливо наголосити на важливості шкільної освіти, адже саме тут закладаються основи не лише окремої особистості, а й суспільства загалом. Від того, які знання отримає людина у шкільні роки, від цього, багато в чому, залежатиме і її навчання надалі, а також і наукова

діяльність. Враховуючи важливість шкільної освіти, її реформу слід проводити після громадського обговорення з урахуванням думки спеціально створеної ради на рівні держави, що включає представників науки, виробництва, вчителів, авторитетних людей суспільства. Усі реформи Міністерство освіти і науки має проводити з огляду на думку цієї ради при доведенні до громадськості.

Розвиток науки, освіти має спиратися на дослідження світових тенденцій, потреб економіки та суспільства загалом. Незаперечною умовою є зв'язок положення людини в суспільстві, в організації з рівнем її освіти, що стимулюватиме підвищення якості самої освіти.

Навчання у вищих навчальних закладах є першим ступенем наукової діяльності. Саме тут формуються не тільки професійна майстерність майбутніх фахівців, а й їхня здатність до пошуку та впровадження інновацій. Тому навчальний процес у вищих навчальних закладах має бути побудований у тісному зв'язку з діяльністю підприємств відповідної галузі.

Інновації реалізують як інноваційні підприємства, індустріальні парки так і установи сфери науки.

Проте самі собою теоретично та практично розроблені інновації не можуть бути реалізовані. Для цього необхідний ще й попит на них, що у великій мірі пов'язано з рівнем конкуренції на ринку. Саме Антимонопольний комітет України має організувати постійний моніторинг рівня конкуренції як на окремих ринках, так і в окремих регіонах. Використовуючи законодавство, слід обмежувати монопольне становище на ринку окремих суб'єктів, що сприятиме зростанню конкуренції, а відповідно і бажанню підприємств впроваджувати інновації з метою отримання більшого прибутку.

Велику роль в інноваційному розвитку економіки країни відіграє малий і середній бізнес, на який припадає в економічно розвинених країн 70–80% валового внутрішнього продукту. В Україні ці показники є значно нижчими, що пов'язано з недостатнім рівнем розвитку підприємництва. Головною перевагою малого та середнього підприємництва є його гнучкість, мобільність, готовність до впровадження нововведень, що дозволяє досягати високої конкурентоспроможності. Саме ці риси дозволяють малому та середньому підприємству швидко впроваджувати новації у свою діяльність. Для більш ефективного розвитку цього виду діяльності слід використовувати зарубіжний досвід, де існують спеціально створені державні органи, які займаються малим та середнім підприємством, а також координує його розвиток.

Діяльність цього органу має бути піднята на дуже високий рівень: організація конференцій, з'їздів представників малого та середнього бізнесу, виступ у пресі, на телебаченні, зустріч із вченими, поширення передового досвіду, аналіз діяльності у різних регіонах та сферах, тощо.

Важливість малого та середнього підприємництва важлива і тому, що це дозволить створити нові робочі місця, задовольнити різні потреби населення та позитивно вплине на рівень валового внутрішнього продукту. Слід зазначити, що найбільша частина підприємств малого та середнього підприємництва зосереджена у сфері торгівлі та ремонту автотранспортних засобів. Необхідно шляхом регулювання податкового законодавства стимулювати розвиток малого та середнього підприємництва у сферах виробництва та послуг.

В даний час для збереження та розвитку економіки країни важливим є саме мале та середнє підприємництво, що пов'язано з можливістю швидкого випуску необхідних для населення товарів і послуг на основі впровадження новацій.

Велике значення для інноваційного розвитку економіки має наявність фінансових ресурсів. Враховуючи дефіцит коштів у державі, підприємства мають розраховувати для впровадження новацій переважно на власні чи позикові ресурси. Позикові кошти можуть бути залучені як через банківську систему, так і через фондовий ринок. Можливе залучення також іноземних інвесторів. Важливу роль в сучасних умовах відіграє державно-приватне співробітництво по реалізації різноманітних проектів по впровадженню новацій.

Такий підхід до інноваційного розвитку економіки України дозволить глибше зрозуміти найважливіші фактори, що впливають на цей процес.

### **Література:**

1. Щербакова О. Українська економіка і економічна політика. *Економіка України*. 2025. Том 68. № 1 (758). С. 20–37. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.01.020>
2. Семиноженко: Наше стратегічне завдання – побудова інноваційної економіки. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/seminozhenko-nashe-strategicheskoe-zadanie---postroenie-innovatsionnoy-27102011222900>